

SŁOWNIK

Następujący słownik został zaakceptowany przez kraje włączone w projekt Eurocet. Ma on na celu ujednolicenie i zharmonizowanie terminologii używanej przez osoby, instytucje związane z przeszczepianiem organów, tkanek i komórek.

[a](#) [b](#) [c](#) [d](#) [e](#) [f](#) [g](#) [h](#) [i](#) [j](#) [k](#) [l](#) [m](#) [n](#) [o](#) [p](#) [q](#) [r](#) [s](#) [t](#) [u](#) [v](#) [w](#) [x](#) [z](#)

—■ A

Afereza

Technologia medyczna umożliwiająca wyodrębnienie z krwi dawcy lub innego chorego jednej ze składowych w trakcie przepuszczania krwi przez aparat medyczny.

Allogeniczny

Odnosi się do komórek pobranych od dawcy w celu przeszczepienia innej osobie.

Aorta brzuszna

Odnosi się do odcinka aorty znajdującego się poniżej przepony (największe naczynie tętnicze poniżej przepony) aż do podziału na prawą i lewą tętnicę biodrową.

Aorta piersiowa

***** Część aorty znajdująca się w tylnym śródpiersiu od czwartego do dwunastego kręgu piersiowego.

Autologiczne

* Odnosi się do tkanek i komórek pobranych i wszczepionych od i do tego samego chorego.

—■ B

Bank krwi pępowinowej

*** Miejsce w którym hematopoetyczne komórki progenitorowe uzyskane z naczyń łożyska i pępowiny po zaklemowaniu i odcięciu pępowiny są opracowywane, krioprezerwowane i/lub przechowywane.

Błona owodniowa

Dwuwarstwowa błona otaczająca płód, która wywodzi się z łożyska.

—■ D

Dawca

Każde ludzkie źródło (zarówno osoba żywa jak i zmarła) organów, komórek i tkanek w celu aplikacji dla innej osoby.

Dawca Bez Przeciwwskazań Medycznych

Osoba ze śmiercią mózgu, u której nie stwierdza się medycznych przeciwwskazań do pobrania

narządów.

Dawca domino

Osoba, która po otrzymaniu przeszczepów jest w stanie oddać własny organ do przeszczepienia dla innego chorego np. Osoba z chorobą płuc, która otrzymuje płuca i serce może oddać swoje serce innej osobie.

Dawca krwi pępowinowej

Dawca, którego łożysko zostało wykorzystane do pozyskania krwi pępowinowej.

Dawca narządowy (efektywny)

Dawca od którego pobrano przynajmniej jeden narząd w celu przeszczepienia

Dawca narządowy (wykorzystany)

Dawca od którego pobrano przynajmniej jeden narząd w celu przeszczepienia i przeszczepienie się odbyło

Dawca potencjalny

Każda osoba u której nie stwierdza się medycznych przeciwwskazań do pobrania narządów, tkanek lub komórek (*zob. także Dawca Zdyskwalifikowany z przyczyn medycznych*) a która podlega pod definicję dawcy zmarłego bądź żywego.

(Definicja Rady Europy potencjalnego dawcy narządów: Każda osoba u której stwierdzono śmierć pnia mózgu na podstawie badania klinicznego i u której nie stwierdza się przeciwwskazań medycznych do pobrania narządów.)

Dawca tkanek i narządów

Dawca od którego pobrano przynajmniej jeden organ i tkankę w celu przeszczepienia drugiej osobie.

Dawca Zdyskwalifikowany z przyczyn medycznych

Przypadek kiedy osoba zmarła nie może zostać dawcą ze względu na występujące przeciwwskazania medyczne uzyskane na podstawie dokładnego badania bądź w wyniku zebranego wywiadu co do przeszłości chorego.

Przeciwwskazaniami bezwzględnymi do pobrania narządów są:

- Aktywna gruźlica
- Zakażenie HIV
- Choroba Creutzfeldt'a-Jakoba
- Septicemia wirusowa
- Pozamózgowe źródło nowotworu złośliwego lub < 5 lat od wyleczenia nowotworu złośliwego

Względnymi przeciwwskazaniami do pobrania narządów są:

- Hepatitis C
- stwierdzenie antygenu HBs (*chyba, że pobierany organ będzie przeszczepiony osobie HBs pozytywnej*)
- niedojrzałość narządowa
- choroby tkanki łącznej
- Agranulocytoza
- Anemia aplastyczna
- Hemofilia

Dawca zmarły

Osoby zmarłe, dawcy od których pobrano narządy przed bądź po zatrzymaniu krążenia.

Dawca zmarły po zatrzymaniu krążenia

Dawca zmarły po zatrzymaniu krążenia u którego stwierdzono śmierć na podstawie prawa

obowiązującego w danym kraju spełniający kryteria sercowo - oddechowe i od którego pobrano narządy bądź tkanki.

Dawca zmarły z bijącym sercem

Dawca zmarły z bijącym sercem u którego stwierdzono śmierć na podstawie prawa obowiązującego w danym kraju spełniający neurologiczne kryteria i od którego pobrano narządy bądź tkanki.

Dawstwo

Oddanie narządów, tkanek bądź komórek w celu przeszczepienia u ludzi.

Dawstwo typu A

Pobranie komórek hematopoetycznych z krwi obwodowej.

Dawstwo typu M

Pobranie komórek hematopoetycznych ze szpiku kostnego.

Dystrybucja

* Transport i dostarczenie komórek tkanek używanych dla chorych.

—■ E

Export

Sytuacja w której ludzkie narządy, tkanki lub komórki wykorzystywane dla chorych, pobrane w granicach jednego państwa sąprzekazywane do innego kraju, gdzie majązostać wykorzystane.

—■ G

Gąbczaste wióry kostne

Gąbczaste części kości pocięte w kawałki i wióry różnych rozmiarów.

Główka udowa

Okrągła proksymalna część kości udowej wchodząca w skład stawu biodrowego

—■ H

HPC - Hematopoetyczne komórki progenitorowe

*** Multipotencjalne komórki hematopoetyczne mające zdolność do samopowielania jak i do dojrzewania i przekształcania się w każdąlinię komórek hematopoetycznych bez względu na pochodzenie tkankowe.

HPC - A (Afereza progenitorowych komórek hematopoetycznych)

*** Segregowanie hematopoetycznych komórek progenitorowych pobranych z krwi obwodowej dawcy przy pomocy techniki aferezy

HPC - C (Progenitorowe komórki hematopoetyczne krwi pępowinowej)

*** Progenitorowe komórki hematopoetyczne pobrane z łożyska lub pępowiny po zamknięciu i/lub przecięciu pępowiny.

HPC - M (Progenitorowe komórki hematopoetyczne szpiku kostnego)

*** Progenitorowe komórki hematopoetyczne pobrane z kości biodrowej, mostka lub innych kości ludzkiego dawcy.

—■ I

Importowane

Odnosi się do ludzkich organów, tkanek, komórek pobranych poza granicami danego kraju, które

zostały przetransportowane do danego kraju w celu zastosowania u ludzi.

—■ J

Jednostki

Ustalona ilość wagowa bądź objętościowa tkanki. Może się różnić w zależności od regionu.

Jednostki Poszukiwanie

****** [**](#) Proces identyfikacji jednostki transplantacyjnej, która spełnia kryteria jednostki.

—■ K

Karty zgonu (Statystyka kart zgonu)

Liczba medycznych zapisów chorych, którzy zmarli w Oddziale Intensywnej Terapii w określonej jednostce czasu.

Kość

Twarda, zbita, zmineralizowana tkanka łączna wchodząca w skład szkieletu kostnego i wpływająca na kształt ciała.

Kość cała

Kość bądź jej część która ma pozostawioną swoją pierwotną strukturę, bez obróbki typu miażdżenie itd..

Krew pępowinowa

******* [***](#) Hematopoetyczne komórki progenitorowe uzyskane z naczyń łożyska i pępowiny po zaklemowaniu i odcięciu pępowiny.

Krioprezerwowane

******* [***](#) Odnosi się do komórek zamrożonych z użyciem technik umożliwiającymi podtrzymanie żywotności.

—■ L

Łąkotka

Chrząstka znajdująca się w stawie kolanowym pomiędzy kością udową a piszczelową.

Lista Oczekujących Biorców

Lista chorych oczekujących na przeszczepienie narządu, tkanki bądź komórek. Liczeni są wszyscy chorzy bez względu czy są "aktywni" na liście, czy z różnych powodów zostali czasowo zawieszani.

—■ M

Materiał kostny wypełnieniowy

Gąbczasta (typ kości gąbczastej znajdującej się na końcach kości długich tworzących duże powierzchnie) bądź gąbczasto - zbita część kośćca, która została zmiażdżona lub rozdrobniona na proszek.

MUD

******** [****](#) Zgodny antygenowo dawca niespokrewniony

—■ N

Naczynia krwionośne

Struktury kształtu rurowego prowadzące krew do (żyły) i od (tętnice) serca.

Niespokrewniony

Sytuacja braku genetycznego związku pomiędzy dawcą i biorcą.

—■ O

Objawy Śmierci Mózgu

Przypadek w którym stan kliniczny chorego wskazuje jedną bądź więcej następujących objawów, wskazujących że mogło dojść do śmierci mózgu:

<5 w skali Glasgow, brak odruchów: rogówkowego, źrenicy na światło, oczno - głowowego, błędnikowego, brak odruchu kaszlowego na drażnienie cewnikiem, Izo-elektryczny zapis EEG, pozytywny wynik testu bezdechu, brak przepływu mózgowego.

Odsetek przeżycia

Czas przeżycia biorcy bądź narządu w odpowiedniej grupie biorców, którzy zostali poddani tej samej procedurze transplantacyjnej.

Ośrodek Pobrań komórek

** Miejsce pobierania hematopoetycznych komórek progenitorowych.

—■ P

Patologia

Choroba lub stan, który zmusza do kwalifikacji do przeszczepienia

Płatki skórne

Pasma skórne grubości poniżej 1 mm pobrane w celu przyspieszenia gojenia się rany.

Pobranie jednostki krwi pępowinowej

** Odnosi się do pozyskiwania jednostek krwi pępowinowej do krioprezerwacji i transplantacji.

Pobranie narządowe

Przypadek kiedy przynajmniej jeden z narządów jest pobierany w celu przeszczepienia

Pobranie tkanek (efektywne)

Sytuacja pobrania tkanek ludzkich w celu zastosowania ich u innej osoby.

Podejście do rodziny

Sytuacja w której z rodziną potencjalnego dawcy prowadzą rozmowy pracownicy szpitala bądź zespołu pobierającego narząd/y w celu nie stwierdzenia sprzeciwu w stosunku do pobrania.

Podział aortalno - biodrowy

Także Bifurkacja brzuszna określa końcowy odcinek aorty brzusznej i początkowy odcinek (najbliżej środka ciała) każdej z tętnic biodrowych.

Poszukiwać zgodności

Dokonać poszukiwań w celu znalezienia zgodności w Banku Dawców Szpiku.

Poważne działania uboczne

* Wszelkie niesprzyjające okoliczności związane z pobraniem, testowaniem, przetwarzaniem, przechowywaniem i dystrybucją komórek, które mogą doprowadzić do transmisji choroby zakaźnej, śmierci lub zagrażających życiu lub doprowadzających do uszczerbku na zdrowiu dla chorego co może prowadzić do przedłużającej się hospitalizacji lub zwiększenia zachorowalności.

Prezerwacja

Zastosowanie czynników chemicznych, zmian w warunkach środowiskowych lub inne postępowanie mające na celu opóźnić biologiczne lub fizyczne uszkodzenie komórek i tkanek.

Przechowywanie

* * Sytuacja utrzymywania produktu we właściwych warunkach aż do momentu dystrybucji

Przeszczepienie

Zastosowanie u ludzi narządów, tkanek, komórek w celu uzyskania permanentej bądź czasowej czynności narządów, tkanek bądź komórek.

Przetwarzanie

Wszystkie operacje bez ograniczeń takie jak preparowanie, manipulowanie, prezerwacja i pakowanie tkanek i komórek w celu zastosowania u ludzi.

—■ R

Rogówka

Przezroczysta, półkulistego kształtu struktura pokrywająca część oka od przodu

Rogówka niewytypowana w HLA

Sytuacja w której nie jest wymagane typowanie HLA pomiędzy dawcą i biorcą rogówki

Rogówka wytypowana w HLA

Sytuacja w której wymagane jest typowanie HLA pomiędzy dawcą i biorcą rogówki

Rozpoznanie śmierci

Sytuacja formalnego zdiagnozowania śmierci osobniczej zgodnie z wytycznymi danego kraju i/lub wymaganiami prawnymi oraz polityką szpitala, która umożliwi rozpatrywanie pobrania narządów.

Rozpoznanie wstępne

Przyczyna medyczna zmuszająca do przyjęcia chorego na oddział Intensywnej Terapii. Wstępna diagnoza (np. uraz głowy) może różnić się od ostatecznej przyczyny śmierci (np.: posocznica)

—■ S

Ścięgno

Pasmo silnej włóknistej tkanki łącznej, które w normalnych warunkach przyczepia mięśnie do kości.

Sercowo-naczyniowy

Odnosi się do serca lub naczyń przez które przepływa krew.

Skóra

Pasma skórne pełnej bądź niepełnej grubości pobrane do przeszczepienia

Śmierć mózgu

Przypadek medyczny z całkowitym i nieodwracalnym uszkodzeniem czynności pnia mózgowego i rdzeniowego (Definicja Rady Europy)

Spokrewniony

Występowanie genetycznego związku pomiędzy dawcą i biorcą.

Stymulacja G - CSF

Technika wykorzystywana do zwiększenia ilości białych krwinek we krwi obwodowej

Szypik kostny

Tkanka znajdująca się wewnątrz kości długich. Miejsce powstawania młodych form komórek krwi. Szypik kostny zawiera dwa typy komórek macierzystych: hematopoetyczne (które mogą produkować komórki krwi) i podporowe (które mogą produkować tkankę tłuszczową, chrząstki i kości).

—■ T

Tętnica

Naczynie składające się z błony mięśniowej, które w normalnych warunkach prowadzi krew od serca do

tkanek obwodowych - narządów i kończyn.

Tętnice biodrowe

Dwa duże naczynia tętnicze rozpoczynające się po podziale aorty brzusznej a kończące na podziale na tętnicę biodrową zewnętrzną i wewnętrzną.

Tętnice udowe powierzchowne

****Odcinek od odejścia tętnicy udowej głębokiej od tętnicy udowej wspólnej aż do tętnicy podkolanowej.

Twardówka

Twarda tkanka która służy jako zewnętrzna warstwa ochronna oka.

Typowanie DNA - I

Testy z zastosowaniem technik DNA przeprowadzane w celu określenia klasy HLA - A, B, C jakiegokolwiek osoby na poziomie alleli

Typowanie DNA - II

Testy z zastosowaniem technik DNA przeprowadzane w celu określenia klasy HLA - Dr, DQ jakiegokolwiek osoby na poziomie alleli

Typowanie HLA

Testy wykorzystywane w celu określenia genetycznego charakteru układu HLA

Typowanie HLA AB

Typowanie HLA w loci A i B

Typowanie HLA AB i DR

Typowanie HLA w loci A B i DR

—■ U

Układ mięśniowo - szkieletowy

Tkanki które tworzą szkielet i/ lub mięśnie takie jak kości, chrząstki, ścięgna, więzadła, których czynność związana jest z ruchami ciała.

—■ W

Wtręt rdzeniasty

Mały, uformowany element pochodzący z części kości zbitej używany jako przeszczepy strukturalne np.. Pierścienie, pinezki itd.

Więzadło

Silne, włókniste pasmo tkanki łącznej, które łączy ze sobą kości.

Wiórki kostne rdzeniasto-gąbczaste

Kość składająca się z części zbitej i gąbczastej, które zostały zmielone i rozdrobnione na wiórki różnych rozmiarów.

—■ Z

Zastawka aortalna

Pierścieniowaty segment stanowiący część aorty z płatkami tworzącymi układ zastawkowy o określonej średnicy.

Zastawka Mitralna

Dwudzielna zastawka serca znajdująca się pomiędzy lewym przedsionkiem a lewą komorą serca.

Zastawka płucna

Zastawka znajdująca się pomiędzy prawą komorą serca a tętnicą płucną.

Zgłoszenie dawcy

Sytuacja zgłoszenia do koordynatora bądź agencji zajmującej się koordynacją pobierania narządów potencjalnego dawcy narządowego.

Zgoda

Zgoda na oddanie narządu/ów albo bezpośrednio wyrażona od dawcy bądź jako wynik podejścia rodziny dawcy. W krajach z obowiązującą zgodą domniemaną, zgoda na oddanie narządów może być wynikiem braku sprzeciwu na pobranie narządów albo przez brak rejestracji w Centralnym Rejestrze Sprzeciwów bądź po rozmowie z rodziną dawcy zmarłego.

Zwolniony

Tkanka, mogąca znaleźć zastosowanie w medycynie transplantacyjnej, musi spełniać wymogi jakości i bezpieczeństwa

Żywy dawca

Żywy dawca to dawca narządów, tkanek lub komórek, który nie został zakwalifikowany jako dawca zmarły. W przypadku dawcy domino zaliczny jest jako dawca żywy.

* Definicje z dyrektywy 2004/23/EC parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 31 Marca 2004 na temat ustalania standardów jakości i bezpieczeństwa dawstwa, pobierania, testowania, przetwarzania, prezerwacji, przechowywania i dystrybucji ludzkich tkanek i komórek.

** Definicje Włoskich wytycznych wydanych na Conferenza Stato Regioni 2003, 10 lipca 2004. "Wytyczne pobierania, przetwarzania i klinicznego zastosowania hematopoetycznych komórek progenitorowych".

*** Definicje zaporzyczone ze standardów JACIE

**** Definicje przetłumaczone ze Standardów Włoskiego Rejestru Dawców Szpiku Kostnego

***** Definicje z ISBT 128 Standardy Kodowania Produktów: Definicje i Lista związana z ICCBBA 2005